

215. KINH ĐỆ NHẤT ĐẮC¹

Tôi nghe như vậy:

Một thời Phật du hóa tại nước Xá-vệ, trong rừng Thắng, vườn Cấp cô độc.

Bấy giờ Thế Tôn bảo các Tỳ-kheo rằng:

“Trong cảnh giới nào giáo lệnh của Ba-tư-nặc vua nước Câu-tát-la có thể ban hành đến, trong đó Ba-tư-nặc vua nước Câu-tát-la là đệ nhất. Tuy vậy, Ba-tư-nặc vua nước Câu-tát-la cũng lệ thuộc sự biến dịch, thay đổi. Đa văn Thánh đệ tử quán sát như vậy ắt phải sanh ra nhàm tởm cái đệ nhất ấy. Nhàm tởm rồi, đối với cái đệ nhất còn không ham muốn, hưởng nữa là cái hạ tiện.

“Những cảnh giới mà ánh sáng của mặt trời, mặt trăng chiếu đến, những phương được chiếu đến, tức Thế giới ngàn². Trong Thế giới ngàn này, có một ngàn mặt trời, một ngàn mặt trăng, một ngàn châu Phất-vu-đãi³, một ngàn châu Diêm-phù⁴, một ngàn châu Câu-đà-ni⁵, một ngàn châu Uất-đơn-việt⁶, một ngàn Tu di sơn⁷, một ngàn Tứ đại vương thiên⁸, một ngàn Tứ thiên vương tử⁹, một ngàn Tam thập tam thiên¹⁰, một ngàn Thích Thiên Nhân-đà-la¹¹, một ngàn Diệm-ma thiên¹², một ngàn Tu-diệm-ma thiên tử¹³, một ngàn Đâu-suất-đà thiên¹⁴, một ngàn Đâu-suất-đà thiên tử, một ngàn Hóa lạc thiên¹⁵, một ngàn Thiện hóa lạc thiên tử¹⁶, một ngàn Tha hóa lạc thiên¹⁷, một ngàn Tự tại thiên tử¹⁸, một ngàn Phạm thế

1. Tương đương Pāli. A.10.29 Kosala.

2. Thiên thế giới -d-@-C Pāli: saḥassadhā-loka = saḥassīlokadhātu.

3. Phất-vu-đãi -e-A hay châu Đông thắng thân. Pāli: Pubbavideha.

4. Diêm-phù châu -F-B-w-C Pāli: Jambudīpa.

5. Câu-đà-ni châu -w-C Pāli: Godāniya. Hoặc nói: Aparagoyāna.

6. Uất-đơn-việt châu -{ -V-w-C Pāli: Uttarkuru.

7. Tu di sơn -s-C Pāli: Sinerupabbata.

8. Thiên tử Đại vương thiên -d-| -j -C Có lẽ bản Hán chép nhầm, thay vì là *Tứ thiên Đại vương*, tức bốn ngàn vua cai trị bốn ngàn nước lớn trong loài người. Pāli: cattāri mahārājasahassāni, bốn ngàn vị Đại vương.

9. Tứ thiên vương tử -| -I-C Pāli: Cātummahārājikā.

10. Tam thập tam thiên -T-Q-T- hay Đao-lợi thiên. Pāli: Tāvatisa.

11. Thích Thiên Nhân-đà-la -] -A tức Thiên Đế Thích. Pāli: Sakka devanam inda.

12. Diệm-ma thiên 焰 -C Pāli: Yāma.

13. Bản Thánh không có. Bản Pāli cũng không có.

14. Đâu-suất-đà -v-G-C Pāli: Tusita.

15. Hóa lạc thiên -C Pāli: Nimmānaratī.

16. Thiện hóa lạc thiên tử. Bản Pāli không kể.

17. Tha hóa lạc thiên -L -C Pāli: Paranimmitavasavattī.

18. Tự tại thiên tử -b -I -C Bản Pāli không kể.

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

giới¹⁹, và một ngàn Biệt phạm. Trong đó có Phạm Đại Phạm, là đấng Phú hỷ, là Tạo hóa tôn, là tổ phụ các loài chúng sanh, đã sanh và sẽ sanh²⁰. Nhưng Đại Phạm ấy cũng là lệ thuộc biến dịch, lệ thuộc sự thay đổi. Đa văn Thánh đệ tử quán sát như vậy, ắt phải nhàm tởm cái đệ nhất ấy. Nhàm tởm rồi, đối với cái đệ nhất không ham muốn hưởng là cái hạ tiện.

“Một thời gian sau, khi thế giới này hủy diệt. Khi thế giới này hủy diệt, chúng sanh lên cõi trời Hoảng dục²¹. Trong ấy chỉ có sắc nương theo ý mà sanh²², các chi thể đầy đủ không thiếu, các căn không bị hư hoại, nuôi sống bằng hỷ thực²³, hình sắc thanh tịnh, thân chiếu sáng, phi hành trong hư không, sống ở đó một thời gian lâu dài. Nhưng cõi trời Hoảng dục cũng lệ thuộc biến dịch, lệ thuộc sự thay đổi. Đa văn Thánh đệ tử quán sát như vậy, ắt phải sanh ra nhàm tởm sự ấy. Nhàm tởm rồi, đối với cái đệ nhất còn không muốn, hưởng nữa là cái hạ tiện.

“Lại nữa, có bốn sự tướng²⁴. Tỳ-kheo suy tưởng về tướng nhỏ, tướng lớn, về tướng vô lượng và tướng vô sở hữu. Chúng sanh đó thắng ý nơi lạc tướng như vậy²⁵ cũng lệ thuộc vào sự biến dịch, lệ thuộc vào thay đổi. Đa văn Thánh đệ tử quán sát như đệ nhất còn không muốn, hưởng nữa là cái hạ tiện.

“Lại có tám trừ xứ²⁶. Thế nào là tám? Tỳ-kheo bên trong có sắc tướng, bên ngoài quán sắc lượng nhỏ hoặc sắc đẹp, hoặc sắc xấu, đối với các sắc ấy đã thắng tri, đã thắng kiến²⁷, tướng như vậy được gọi là đệ nhất thắng xứ.

“Lại nữa, Tỳ-kheo bên trong có sắc tướng, bên ngoài có quán sắc vô lượng, hoặc sắc đẹp, hoặc sắc xấu, đối với các sắc ấy đã thắng tri, đã thắng kiến. Tướng như vậy được gọi là đệ nhị thắng xứ.

“Lại nữa, Tỳ-kheo bên trong không có sắc tướng, bên ngoài quán sắc lượng nhỏ, hoặc sắc đẹp hoặc sắc xấu. Đối với các sắc ấy đã thắng tri, đã thắng kiến. Tướng như vậy được gọi là đệ tam thắng xứ.

“Lại nữa, Tỳ-kheo bên trong không sắc tướng, bên ngoài quán sắc vô lượng, hoặc sắc đẹp, hoặc sắc xấu. Đối với các sắc ấy đã thắng tri, đã thắng kiến. Tướng như vậy được gọi là đệ tứ thắng xứ.

“Lại nữa, Tỳ-kheo bên trong không sắc tướng, bên ngoài quán sắc hoặc xanh, màu xanh, ánh sáng xanh. Cũng như hoa thanh thủy²⁸ xanh, màu xanh, ánh sáng xanh. Cũng như áo bằng lụa Ba-la-nại được giặt, được vổ, được nhồi, được vò kỹ cho đến sạch tinh, sắc sáng tươi mát, hoặc xanh, màu xanh, ánh sáng xanh. Cũng vậy, Tỳ-kheo bên trong không sắc tướng, bên ngoài quán các sắc hoặc xanh, màu xanh, ánh sáng xanh. Vô lượng, vô lượng tịnh ý, nhuận ý, ái lạc, không ghê tởm. Đối với các sắc ấy đã thắng tri, đã thắng

19. Phạm thế giới ---@---CPāli: Brahmāloka.

20. Bản Pāli chỉ nói gọn: Mahābrahmā tattha aggam akkhāyati, ở đây Đại Phạm thiên được coi là cao nhất.

21. Hoảng dục thiên hay Quang âm thiên, xem cth.13, kinh 8 trên.

22. Ý sanh -N---CPāli: manomaṃsa.

23. Hỷ thực ---C Pāli: pīti-bhakkhā.

24. Tứ tướng -| -Q---C Xem Tập Dị 6. (No.1536, Đại 16 tr.392a-b).

25. Chỉ các chúng sanh trên cõi Vô sở hữu xứ.

26. Bát trừ xứ -K---B-F nhưng thường nói Bát thắng xứ -K---B-A Pāli, aṭṭha abhibhāyatanāni (xem Tập Dị 19, No. 1536, Đại 26 tr.445b và tt).

27. Nguyên Hán: trừ dĩ tri, trừ dĩ kiến ---w---w---C Trong Tập Dị sdd., nt nói *thắng tri thắng kiến* (thấy siêu việt và biết siêu việt), và giải thích: đã đoạn trừ và siêu việt lục tham mà có thắng tri thắng kiến.

28. Thanh thủy hoa -C---CTập Dị (sdd., nt): O-mạt-ca hoa, Umāpuppham (?).

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

kiến. Tưởng như vậy được gọi là đệ ngũ thắng xứ.

“Lại nữa, Tỳ-kheo bên trong không sắc tưởng, bên ngoài quán các sắc, hoặc vàng, màu vàng, ánh sáng vàng. Cũng như hoa tần-đầu-ca-la²⁹ vàng, màu vàng, ánh sáng. Cũng như chiếc áo bằng thứ lụa Ba-la-nại được giặt, được vổ, được nhồi, được vò kỹ cho đến sạch tinh, sắc sáng tươi mát, vàng, màu vàng, ánh sáng vàng. Cũng vậy, Tỳ-kheo bên trong không sắc tưởng, bên ngoài quán các sắc, hoặc vàng, màu vàng, ánh sáng vàng; vô lượng, vô lượng tịnh ý, nhuận ý, ái lạc, không ghê tởm. Đối với các sắc ấy đã thắng tri đã thắng kiến. Tưởng như vậy được gọi là đệ lục thắng xứ.

“Lại nữa, Tỳ-kheo bên trong không sắc tưởng, bên ngoài quán các sắc hoặc đỏ, màu đỏ, ánh sáng đỏ. Cũng như hoa ca-ni-ca-la màu đỏ, đỏ hiển, đỏ hiện, đỏ quang. Cũng như chiếc áo bằng thứ lụa Ba-la-nại được giặt, được vổ, được nhồi, được vò kỹ cho đến sạch tinh, sắc sáng tươi mát, đỏ, màu đỏ, ánh sáng đỏ. Cũng vậy, Tỳ-kheo bên trong không sắc tưởng, bên ngoài quán các sắc, hoặc đỏ, màu đỏ, ánh sáng đỏ, vô lượng, vô lượng tịnh ý, nhuận ý, ái lạc, không ghê tởm. Đối với các sắc ấy đã thắng tri, đã thắng kiến. Tưởng như vậy được gọi là đệ thất thắng xứ.

“Lại nữa, Tỳ-kheo bên trong không sắc tưởng, bên ngoài quán các sắc, hoặc trắng, màu trắng, ánh sáng trắng. Cũng như sao Thái bạch màu trắng, màu trắng, ánh sáng trắng. Cũng như chiếc áo bằng lụa Ba-la-nại, được giặt, được vổ, được nhồi, được vò kỹ cho đến sạch tinh, sắc sáng tươi mát, trắng, màu trắng, ánh sáng trắng. Cũng vậy Tỳ-kheo bên trong không sắc tưởng, bên ngoài quán các sắc, trắng, màu trắng, ánh sáng trắng, vô lượng, vô lượng tịnh ý, nhuận ý, ái lạc không ghê tởm. Đối với các sắc ấy đã thắng tri, đã thắng kiến, tưởng như vậy được gọi là đệ bát thắng xứ.

“Chúng sanh có thắng ý nơi lạc thắng xứ như vậy, cũng lệ thuộc vào sự biến dịch. Đa văn Thánh đệ tử quán sát như vậy ắt sanh nhàm tởm sự ấy. Nhàm tởm rồi, đối với cái đệ nhất còn không muốn, huống nữa là cái hạ tiện.

“Lại nữa, có Mười biến xứ³⁰. Thế nào là mười? Các Tỳ-kheo tu tập nơi một biến xứ đất, tư duy trên, dưới, các phương là không hai, vô lượng. Tu tập nơi một biến xứ nước, một biến xứ lửa, một biến xứ gió, một biến xứ xanh, một biến xứ vàng, một biến xứ đỏ, một biến xứ trắng, một biến xứ hư không, một biến xứ thức là thứ mười. Tu tập một biến xứ, tư duy trên, dưới, các phương là không hai, vô lượng. Nhưng các chúng sanh có thắng ý nơi biến xứ lạc này cũng lệ thuộc vào sự biến dịch, lệ thuộc sự thay đổi. Đa văn Thánh đệ tử quán tưởng như vậy ắt sanh ra nhàm tởm sự ấy. Nhàm tởm rồi, đối với cái đệ nhất còn không muốn, huống nữa là cái hạ tiện.

“Và đây là thuyết thanh tịnh đệ nhất, là sự thi thiết tối đệ nhất, tức là ‘Ta không có, ta không hiện hữu³¹’ và để chứng đắc điều này mà thiết lập nơi đạo.

“Và đây là đệ nhất ngoại y kiến xứ, tối ý kiến xứ³², tức là vượt qua tất cả sắc tưởng, cho đến chứng phi hữu tưởng, phi vô tưởng, thành tựu an trụ³³.

²⁹. Tần-đầu-ca-la -W-Y-q—CPāli: bandhujīvaka-puppha, loại hồng tàu. Bản Hán này có lẽ nhầm, vì loại hoa này màu đỏ, Tập Di và bản Pāli đều nói hoa này trong thắng xứ màu đỏ.

³⁰. Thập nhất thiết xứ -Q-@—Bhay biến xứ. Pāli: dasa kasiṇāyatanāni.

³¹. Ngã vô, ngã bất hữu —L——R trong bản Pāli, trường hợp này được gọi là: Ngoại y kiến xứ, là thi thiết thanh tịnh đệ nhất nghĩa (paramatthavisuddhim paññāpentī).

³². Đệ nhất ngoại y kiến xứ, tối ý kiến xứ; tối thượng ngoại kiến xứ, hay nói rõ hơn: “Đây là tối thượng đối với quan điểm ngoại đạo” và kiến xứ cao nhất ở đây được coi như là đạt đến hữu ngã.

³³. Trong bản Hán này, kiến xứ, hay quan điểm, cao nhất của ngoại đạo là đạt đến Bốn vô sắc xứ, khác

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

“Và đây là đệ nhất thú hưởng, Niết-bàn ngay trong hiện tại, là thi thiết tối thượng về Niết-bàn ngay trong hiện tại³⁴ tức là sáu xúc xứ³⁵ với sự khởi tập, hoại diệt, vị ngọt, tai hoạn và xuất ly được thất như thật bằng tuệ.

“Lại nữa, có bốn đoạn³⁶. Thế nào là bốn? Có sự đoạn mà lạc chậm³⁷, có sự đoạn mà lạc nhanh, có sự đoạn mà khổ chậm, có sự đoạn mà khổ nhanh. Trong đó sự đoạn mà lạc chậm là lạc đưa đến đoạn trừ chậm chạp³⁸ cho nên nói là lạc kém. Trong đó, sự đoạn mà lạc nhanh, là lạc đưa đến đoạn trừ một cách mau chóng³⁹. Cho nên đoạn này cũng được nói là thấp kém.

“Trong đó, sự đoạn mà khổ chậm⁴⁰ là khổ đưa đến đoạn trừ một cách chậm chạp, cho nên đoạn này cũng được nói là thấp kém.

“Trong đó, sự đoạn mà khổ nhanh, là khổ đưa đến đoạn trừ một cách mau chóng. Cho nên đoạn này không phải là sự tiến triển, không được lưu bố. Cho đến chư Thiên và Nhân loại cũng không tán thán và phát triển.

“Sự đoạn⁴¹ của ta được phát triển, được lưu bố cho đến chư Thiên và Nhân loại cũng tán thán và phát triển.

“Thế nào là sự đoạn của Ta được phát triển, được lưu bố cho đến chư Thiên và Nhân loại cũng tán thán, lưu bố? Đó là Thánh đạo tám chi, chánh kiến cho đến chánh định là tám.

“Ta như vậy⁴². Nhưng các Sa-môn, Phạm chí, hư ngụy, nói láo, bất thiện, không chân thật, xuyên tạc, và hủy báng Ta rằng, ‘Quả thật có chúng sanh, nhưng lại chủ trương sự đoạn hoại. Sa-môn Cù-đàm chủ trương hư vô⁴³’. Quả thật có chúng sanh mà chủ trương sự đoạn hoại, nếu không, Ta sẽ không thuyết giảng như vậy. Như Lai ngay trong đời hiện tại đã vĩnh viễn đoạn trừ tất cả mà chứng đắc Niết-bàn tịch tịnh, diệt tận⁴⁴.”

---

với Pāli coi bốn vô sắc xứ này là *thi thiết thanh tịnh đệ nhất nghĩa*.

34. U hiện pháp trung, tối thi thiết Niết-bàn ---{-k-----I-]-I-n=C Pāli: aggam paramadiṭṭhadhammanibbānam paññāpentānam.

35. Nguyên Hán: lục cảnh lạc xứ -----B-C

36. Hán: đoạn -_ -A hoặc nói là *thông hành*. Pāli: catasso paṭipadā.

37. Tập Dị, Pháp Uẩn: *lạc trì thông hành*.

38. Đặc tính của bốn tĩnh lự là hiện pháp lạc trú, và do đây mà tiến đến chứng đắc bốn Thánh quả, hoặc nhanh hoặc chậm. (Xem giải thích Pháp Uẩn 3, No.1537, Đại 26 tr.465).

39. Từ đây trở xuống dịch theo phần hiệu đính cuối kinh, trong nguyên văn để bản không có, nhưng đã có giải thích “sự đoạn mà lạc chậm” hay *lạc trì thông hành*, thì ba *thông hành* kia tất nhiên cũng được giải thích. Bản Pāli chỉ nêu danh số, không có giải thích.

40. Túc *khổ trì thông hành* theo Tập Dị Môn Luận. Giải thích của Pháp Uẩn (đd): coi ngũ uẩn như là sự lắng nhục, thương tổn, bức thiết như gánh nặng, căn cứ trên đó mà quán sát nhằm tởm. Như vậy gọi là *Khổ (...)* *thông hành* (lược trích).

41. Đoạn, nói là *thông hành*, hay nói là *đạo* và *đạo tích* đều cùng một nghĩa và cùng một nguồn gốc, cùng tương đương Pāli: paṭipadā.

42. Nên hiểu là: “Ta nói như vậy, giảng dạy như vậy”.

43. Bản Pāli nói: “Sa-môn Cù-đàm không giảng giải sự thấu hiểu về dục, (...) về sắc, (...) về thọ”.

44. Đoạn kết luận trên đây gần với bản Pāli, với một ít khác biệt (xem cth.43 trên), nhưng hoàn toàn khác nguyên văn trong để bản. Nguyên văn đó như vậy: (xem đoạn *Lạc trì thông hành*, và một câu lỗ đở về *lạc tức thông hành*): “Nếu có người đoạn lạc dục. Hoặc có người tập pháp này không bao giờ thấy chán. Hoặc có người tập uống rượu không bao giờ thấy chán. Hoặc có người tập sự ngủ nghỉ không bao giờ thấy chán. Nay Tỳ-kheo, đó là nói hoặc có người tập ba pháp này không bao giờ thấy chán, và cũng không thể đi đến chỗ diệt tận. Cho nên, các Tỳ-kheo hay thường xả ly ba pháp này, không thân cận

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

Phật thuyết như vậy. Các Tỳ-kheo sau khi nghe Phật thuyết, hoan hỷ phụng hành.

---

chúng. Như vậy, các Tỳ-kheo hãy học như vậy.